

Droša apkope — darbinieku drošība

Definīcija

Aprīkojuma, iekārtu, ēku vai transporta līdzekļu apkope nozīmē tehniskas, administratīvas vai organizatoriskas darbības ar mērķi tos saglabāt vai atjaunot tādā stāvoklī, lai tie varētu veikt nepieciešamās funkcijas (!), sargājot tos no salūšanas vai darbības pasliktināšanās. Apkopes pasākumi var būt šādi:

- pārbaude;
- testēšana;
- mērījumu veikšana;
- nomaiņa;
- regulēšana;
- labošana;
- bojājumu atklāšana;
- detaļu nomaiņa;
- apkalpošana.

Ļoti ierasta darbība, kas darbiniekus pakļauj dažādiem apdraudējumiem

Apkopi veic visās darbavietās un visās rūpniecības nozarēs. Tā ir iekļauta visu darbinieku, ne tikai apkopes tehniķu un inženieru, ikdienas pienākumos. Darbinieki, kas iesaistīti apkopes darbībās, ir pakļauti riskam, jo var attīstīties:

- balsta un kustību aparāta slimības (BKAS), veicot uzdevumus, kas saistīti ar saliekšanos un neērtām darba pozām, bieži vien grūtos vides apstākļos (piemēram, aukstumā);
- elpošanas traucējumi, kas saistīti ar azbesta iedarbību, — veicot vecu ēku vai rūpniecības iekārtu apkopi;
- ādas un elpceļu slimības, nonākot saskarē ar bīstamām vielām — taukiem, šķīdinātājiem, kordinātājiem un putekļiem, tostarp kancerogēniem koka putekļiem;
- smakšana šaurās telpās;
- slimības, kas rodas bioloģisku apdraudējumu ietekmē — A hepatīts, leģionāru slimība.

Viņi saskaras arī ar dažāda veida apdraudējumiem, tostarp var gadīties kritieni vai triecieni ar kādu iekārtas detaļu.

Apkopes darbības var būt atšķirīgas, sākot no nelielām, piemēram, gaismas spuldzītes vai drukas iekārtas tintes nomaiņa, līdz lielām, piemēram, regulāra elektrostacijas pārbaude.

(!) Association Française de Normalisation. Terminologie de la maintenance. Norme NF-EN 13306. X 60-319, AFNOR, Saint-Denis La Plaine, Juin 2001.

Apkopes ietekme uz darbinieku veselību un drošību

Neatkarīgi no tā, vai uzdevums ir liels vai mazs, tas var būtiski ietekmēt darba drošību un veselības aizsardzību ne tikai darbiniekam, kurš to veic, bet arī citiem, kā tas ir redzams turpmākajos piemēros:

- nelaimes gadījums / ievainojums var notikt apkopes procesa laikā — darbinieki, kuri veic mehānisma apkopi, var gūt ievainojumus, ja mehānisms nejauši ieslēdzas, uz tiem var iedarboties radiācija vai bīstamas vielas, tiem var trāpīt mehānisma kustīgās detaļas vai arī var attīstīties BKAS;
- sliktas kvalitātes apkope var radīt drošības problēmas — nepareizu detaļu izmantošana nomaiņai vai labošanai var izraisīt nopietnus nelaimes gadījumus un ievainojumus darbiniekiem, kā arī bojāt aprīkojumu;
- nepietiekama apkope var ne tikai saīsināt aprīkojuma vai ēkas kalpošanas laiku, bet arī izraisīt nelaimes gadījumus — piemēram, nesabalansēta grīdas bojājums noliktavā var izraisīt autoiekrāvēja avāriju, radot savainojumus vadītājam, tiem, kas ir tuvumā, kā arī bojāt pārvietojamās preces.

Drošas apkopes pieci pamatnoteikumi

Apkope ir process, kas sākas pirms paša uzdevuma veikšanas un beidzas, kad darbu pārbauda, atzīmē kā izpildītu un kad ir aizpildīta uzdevuma dokumentācija. Darbinieku un/vai viņu pārstāvju dalība visos šā procesa posmos un aspektos palielina ne tikai procesa drošību, bet arī darba kvalitāti.

Turpmāk ir izklāstīti drošas apkopes pieci pamatnoteikumi.

Apkopes plānošana

Darba devējam ir jāveic darbības riska novērtējums un šajā procesā jāiesaista darbinieki. Vērā ir jāņem šādi punkti:

- uzdevuma vēriens: kas ir jāizdara, cik daudz laika tam vajadzīgs, kā tas ietekmēs citus darbiniekus un darbības darbavietā;
- apdraudējumu noteikšana: piemēram, elektrība, bīstamu vielu iedarbība, putekļu/azbesta esamība gaisā, šaura telpa, kustīgas mehānisma detaļas, nokrišana no kaut kurienes vai cauri kaut kam, pārvietojami smagi priekšmeti, grūti sasniedzamas vai pieejamas daļas;
- kas darbībai ir nepieciešams: prasmes un to darbinieku skaits, kuri veic darbu, kādi ir katras personas pienākumi (pienākumi sazināties ar līgumslēdzēja vai uzņemošā darba devēja darbiniekiem, uzdevumu pārvaldība, kam ziņot par iespējamām problēmām), izmantotajiem rīki, individuālie aizsardzības līdzekļi un citi pasākumi darbinieku aizsardzībai (piemēram, sastatnes, novērošanas aprīkojums), kas varētu būt vajadzīgi;
- droša piekļuve darba zonai un (ātras) glābšanās veidi;
- mācības/informācija, kas jāsniedz darbiniekiem, kuri ir iesaistīti uzdevuma pildīšanā, kā arī tiem, kas strādā viņiem līdzās; informācija par uzdevumu (lai nodrošinātu darbinieku zināšanas un viņu drošību), "komandķēdi" un visām procedūrām, ko izmantos darbības laikā, tostarp ziņošanu par problēmām. Jo īpaši svarīgi tas ir tad, ja apkopi veic apakšuzņēmēji.

Darbiniekiem vajadzētu iesaistīties plānošanas posmā — viņi var noteikt apdraudējumus un efektīvākos veidus, kā tos novērst. Par riska novērtējuma atklājumiem un plānošanas posma rezultātiem ir jāpaziņo darbiniekiem, kas piedalās apkopes uzdevumā, kā arī pārējiem, kurus tas var ietekmēt. Darbinieku, tostarp arī apakšuzņēmēju, iesaistīšana mācību procesā un viņu iepazīstināšana ar izveidoto procedūru ir ļoti būtiski elementi, lai garantētu viņu drošību.

Darbs drošā vidē

Riska novērtēšanas procedūras, kas izstrādātas plānošanas posmā, ir jāīsteno. Piemēram, aprīkojumam, ar kuru strādā, ir jāatslēdz strāvas padeve un jāizmanto atbilstoša noslēgšanas sistēma. Ir jāpievieno brīdinājuma karte, kurā ir norādīts noslēgšanas datums un laiks, kā arī tās personas vārds, kurai ir atļauts atcelt noslēgšanu. Tādā veidā tā darbinieka drošību, kurš veic mehānisma apkopi, neapdraudēs kāds, kurš nebrīdinot varētu iedarbināt mehānismu, turklāt arī viņš varētu ciest, piemēram, ja mehānisms neatrodas drošas darbināšanas stāvoklī (piemēram, ja ir noņemti aizsargi). Darbiniekiem saskaņā ar darba plānu ir jāpārliedz, ka var droši ieiet darba zonā un iziet no tās.

Piemērota aprīkojuma izmantošana

Darbiniekiem, kuri pilda apkopes uzdevumus, ir jābūt piemērotiem rīkiem un aprīkojumam, kas var atšķirties no tā, ko parasti izmanto. Viņi varētu strādāt vietās, kuras parasti nav paredzētas darbam un var būt pakļauti dažādiem apdraudējumiem. Tādēļ viņiem ir jābūt arī piemērotiem individuālās aizsardzības līdzekļiem. Piemēram, darbinieki, kuri tīra vai maina ventilācijas filtrus, varētu būt pakļauti lielākai putekļu koncentrācijai salīdzinājumā ar parastā darbavietā strādājošiem darbiniekiem. Tāpat ir jābūt drošai piekļuvei šiem filtraem, kas bieži vien atrodas jumta zonā. Ir jābūt pieejamiem rīkiem, kas nepieciešami darbam, un individuāliem aizsardzības līdzekļiem (līdz ar instrukciju par to lietošanu, ja tā ir vajadzīga), kas paredzēti plānošanā un riska novērtēšanā, un tie ir jālieto.

Ir jāizmanto droša darba prakse, kas izstrādāta plānošanas posmā

Darba plāns ir jāievēro arī tad, ja nav daudz laika — īsākais ceļš varētu dārgi izmaksāt un tā dēļ var notikt nelaimes gadījumi, ievainojumi vai tikt bojāts īpašums. Varētu būt nepieciešams brīdināt vadītāju un/vai konsultēties ar citiem speciālistiem gadījumā, ja notiktu kas negaidīts. Ir svarīgi iegaumēt, ka savu prasmju un zināšanu pārvērtēšana var izraisīt ļoti nopietnus nelaimes gadījumus.

Darbs ir jāpārbauda

Ir jāpārliedz, ka darbs ir pabeigts, apkoptā vienība ir drošā stāvoklī un visi radītie atkritumi ir novākti. Kad viss ir pārbaudīts un paziņots, ka ir droši, uzdevumu var atzīmēt kā pabeigtu, var atcelt noslēgšanu un paziņot vadītājam un citiem darbiniekiem. Pēdējais posms ir izveidot ziņojumu vadībai, raksturojot padarīto darbu, iekļaujot komentārus par sarežģījumiem un ieteikumus uzlabojumiem. Ideālā gadījumā to var apspriest darbinieku sanāsmē, kur procesā iesaistītie darbinieki, kā arī tie, kas strādā viņu tuvumā, var komentēt darbību un sniegt lietderīgus ierosinājumus par to, kā uzlabot procesu.

Apkopes darbības var pakļaut darbiniekus riskam, taču apkopes neveikšana var viņus pakļaut vēl lielākam riskam.

Lūdzu, ievērojiet: veicot apkopi, jūsu, kā arī jūsu kolēģu drošība un veselība ir atkarīga no jūsu darba kvalitātes.

Papildu informācija

Faktu lapa izstrādāta, lai atbalstītu Eiropas 2010. un 2011. gada kampaņu par drošu apkopi. Citas šīs sērijas faktu lapas un papildu informācija par šo tematu ir pieejama

<http://osha.europa.eu/en/topics/maintenance>

Šis avots tiek nepārtraukti pilnveidots un atjaunināts.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Via, 33, E-48009 Bilbao, SPĀNIJA

Tālr. +34 944794360 • Fakss +34 944794383

E-pasts: information@osha.europa.eu

© Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. Pārpublicēt atļauts tikai ar norādi uz avotu. Printed in Belgium, 2010.

